

บทที่ 3

การยื่นคำร้องขอให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในคดีอาญา ของพนักงานอัยการตามกฎหมายไทย

โดยที่รัฐให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญามากขึ้น จากความพยายามที่จะเคลื่อนศูนย์กลางกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเข้ามาสู่ผู้เสียหาย แทนที่จะมีจำเลยหรือผู้ต้องหาเป็นศูนย์กลางเหมือนที่ผ่านมา จึงได้มีบทบัญญัติกำหนดให้สิทธิผู้เสียหายสามารถยื่นคำร้องเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำความผิดเข้าไปในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ได้ โดยไม่ต้องไปฟ้องเป็นคดีใหม่ ไม่ต้องเสียค่าฤชาธรรมเนียม ใช้วิธีพิจารณาที่ไม่ยุ่งยาก และไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินคดีอาญา ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกและลดภาระค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีส่วนแบ่งให้แก่ผู้เสียหาย จึงเป็นการเยียวยาให้ผู้ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมให้ได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของรัฐมากขึ้น อันกล่าวได้ว่าเป็นรูปแบบใหม่ของการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหายในคดีอาญา ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงสิทธิของผู้เสียหายรวมถึงกระบวนการในการยื่นคำร้องเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนตามแนวทางใหม่นี้ จึงควรศึกษาถึงบทบัญญัติตามมาตรา 44/1 และมาตราอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2548 มาตรา 44/1 กำหนดว่า “ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือได้รับความเสื่อมเสียต่อเสรีภาพในร่างกาย ชื่อเสียง หรือได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลย ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนก็ได้

การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหายต้องยื่นคำร้องก่อนเริ่มสืบพยาน ในกรณีที่ไม่มี การสืบพยานให้ยื่นคำร้องก่อนศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดี และให้ถือว่าคำร้องดังกล่าวเป็นคำฟ้องตาม บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและผู้เสียหายอยู่ในฐานะโจทก์ในคดีส่วน แพ่งนั้น ทั้งนี้ คำร้องดังกล่าวต้องแสดงรายละเอียดตามสมควรเกี่ยวกับความเสียหายและ จำนวนค่าสินไหมทดแทนที่เรียกร้อง หากศาลเห็นว่าคำร้องนั้นยังขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาล อาจมีคำสั่งให้ผู้ร้องแก้ไขคำร้องให้ชัดเจนก็ได้

คำร้องตามวรรคหนึ่งจะมีคำขอประการอื่นที่มีใช้คำขอบังคับให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลยในคดีอาญามีได้ และต้องไม่ขัดหรือแย้งกับคำฟ้องในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ และในกรณีที่พนักงานอัยการได้ดำเนินการตามความในมาตรา ๔๓ แล้ว ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่งเพื่อเรียกทรัพย์สินหรือราคาทรัพย์สินอีกไม่ได้”

3.1 หลักเกณฑ์การยื่นคำร้องขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

3.1.1 ประเภทของคดีที่ร้องขอให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้

คดีที่กฎหมายให้สิทธิแก่ผู้เสียหายที่จะยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา 44/1 วรรคหนึ่งเพื่อขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ตน ได้แก่ คดีอาญาที่การกระทำความผิดทางอาญาที่พนักงานอัยการฟ้องจำเลยนั้น ทำให้ผู้เสียหายได้รับความเสียหายทางแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาหรือมีมูลเหตุมาจากการกระทำความผิดอาญา และเฉพาะแต่คดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์เท่านั้น ซึ่งหากเป็นคดีที่เป็นโจทก์ยื่นฟ้องจำเลยต่อศาลด้วยตนเองตามอำนาจที่ตนมีอยู่ในมาตรา 28 (2) ผู้เสียหายย่อมไม่มีสิทธิที่จะยื่นคำร้องตามมาตรานี้ได้ และผู้เสียหายรายอื่นย่อมไม่มีสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเข้าไปในคดีอาญาได้ แม้มูลกรณีที่ทำให้เกิดความเสียหายเป็นมูลกรณีเดียวกัน ส่วนกรณีที่ผู้เสียหายเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการตามมาตรา 30 นั้น เป็นกรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ยื่นฟ้องต่อศาลแล้ว และผู้เสียหายยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ จึงต้องถือว่าเป็นคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมาตรา 44/1 วรรคหนึ่งที่ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องต่อศาลขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ตนได้ แต่กรณีพนักงานอัยการเข้าร่วมเป็นโจทก์กับผู้เสียหายตามมาตรา 31 นั้น เป็นกรณีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดีอาญาที่มีใช้ความผิดต่อส่วนตัว แล้วพนักงานอัยการเป็นฝ่ายยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับผู้เสียหาย จึงไม่ใช่คดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ตามนัยแห่งมาตรา 44/1 วรรคหนึ่ง กรณีจึงไม่เข้าเงื่อนไขที่

กำหนดไว้ในมาตรา 44/1 วรรคหนึ่งให้ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องต่อศาลขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ตนได้¹

3.1.2 ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

บุคคลที่มีสิทธิยื่นคำร้องตามมาตรา 44/1 นี้ คือ ผู้เสียหายและต้องเป็นผู้เสียหายที่ปรากฏอยู่ในคำฟ้องของพนักงานอัยการโจทก์เท่านั้น

โดยนิยามของผู้เสียหายนั้นต้องเป็น “ผู้เสียหาย” ตามความหมายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเท่านั้น² ซึ่งรวมถึงบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนด้วย³ เป็นไปตามนิยามศัพท์มาตรา 2(4) ว่า “ผู้เสียหาย” หมายความว่า บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 4, 5 และ 6 ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นครีความผิดต่อส่วนตัวหรือแม้แต่มความผิดต่อรัฐบางคดีที่มีบุคคลได้รับความเสียหายโดยตรงก็เป็นผู้เสียหายได้⁴ และจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายทางแพ่ง (ประมวล

---

¹ ธาณิศ เกศวพิทักษ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 ภาค 1-2 (มาตรา 2-157), (กรุงเทพมหานคร: PHOLSIAM PRINTING AND PUBLISHING (THAILAND) LIMITED PARTNERSHIP, 2549) น. 536-537.

² เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการดำเนินคดีในชั้นตอนก่อนการพิจารณาพร้อมตัวบทและคำอธิบายมาตราที่แก้ไขเพิ่มเติมใหม่, พิมพ์ครั้งที่ 4 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร: จีระวิชาการพิมพ์, 2548) น. 265-266.

³ บรรหาร กำลา, “สรุปสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาและการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน,” มูลนิธิ, ปีที่ 3, ฉบับที่ 3, น. 25-31 (พฤษภาคม-มิถุนายน 2549).

⁴ ชาญณรงค์ ปราณจิตดีและกมล คำเพ็ญ, “การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาและการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (ถอดเทปจากการสัมมนาในพิธีเปิดวันศาลยุติธรรม 21 เมษายน 2549),” ศาลยุติธรรมปริทัศน์, ปีที่ 1, เล่มที่ 4, น. 94-128 (เมษายน 2549).

กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55)⁵ ซึ่งความรับผิดชอบในทางแพ่งเกิดขึ้นจากผลของการกระทำผิดอาญาโดยตรง จึงจะมีสิทธิยื่นคำร้องตามมาตรา 44/1 ได้

ข้อสังเกต ถ้าเป็นกรณีที่ผู้เสียหายกระทำการเพื่อชำระหนี้อันเป็นการฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี ซึ่งไม่อาจจะเรียกร้องคืนทรัพย์ได้ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 411 เช่น ผู้เสียหายถูกหลอกให้ส่งเงินเพื่อนำเงินไปให้เจ้าหน้าที่เพื่อจะได้ไม่ถูกคัดเลือกเป็นทหารยอมเป็นการกระทำเพื่อชำระหนี้อันเป็นความผิดทางกฎหมาย (ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 411) แม้ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยฐานข้อโกง พนักงานอัยการก็เรียกให้จำเลยคืนเงินนั้นไม่ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 806/2485) หรือหนี้ระงับไปแล้ว กรณีดังกล่าวจึงเข้าหลักเกณฑ์เป็นกรณีที่ผู้เสียหายไม่มีสิทธิตามกฎหมายแพ่งที่จะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยได้ จึงไม่เข้าเงื่อนไขแห่งมาตรา 44/1 วรรคสอง ที่ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องต่อศาลขอให้บังคับจำเลยชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่ตนได้⁶

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่ง กรณีบุคคลที่ไม่ใช่ผู้เสียหายตาม ป.วิ.อ. แต่เขาอาจเป็นโจทก์ฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยตาม ป.วิ.พ. ได้ เช่นนี้ก็ต้องดำเนินคดีด้วยการเป็นโจทก์ฟ้องเป็นคดีแพ่งตามปกติ จะมายื่นคำร้องตามมาตรา 44/1 นี้ไม่ได้⁷

แต่อย่างไรก็ตาม ในเรื่องผู้เสียหายนี้มีประเด็นที่ควรพิจารณาตามความเห็นของนักวิชาการที่มีความเห็นแตกต่างกัน กล่าวคือ ฝ่ายหนึ่ง เห็นว่า แม้ว่าจะเป็น “ผู้เสียหาย” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญาก็ตาม แต่จะมีสิทธิยื่นคำร้องตามมาตรา 44/1 วรรคหนึ่งหรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่าผู้เสียหายนั้น มีสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งที่จะฟ้องเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำผิดของจำเลยไม่⁸ ด้วย เช่น ในกรณีบิดาหรือบุตรไม่ชอบด้วยกฎหมายมีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายโดยตรงที่ถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้ แต่อาจไม่มีสิทธิยื่นคำร้องตามมาตรา 44/1 แต่อีกฝ่ายหนึ่ง เห็นว่า กรณีบิดาไม่ชอบด้วยกฎหมายของบุตรที่ถูกฆ่าตายนั้น แม้เป็นบิดาไม่ชอบด้วยกฎหมายแต่ถือว่าเป็นบุพการี มีอำนาจจัดการแทนได้ ยื่นคำร้องตามมาตรา 44/1 ได้ แต่สามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนอะไร

⁵ ณรงค์ ใจหาญ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1, พิมพ์ครั้งที่ 9 แก้ไขเพิ่มเติม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2550) น.162.

⁶ ธานิศ เกศวพิทักษ์, อ้างแล้ว เิงอรรถที่ 1, น. 438.

⁷ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, อ้างแล้ว เิงอรรถที่ 2, น. 265.

⁸ ธานิศ เกศวพิทักษ์, อ้างแล้ว เิงอรรถที่ 1, น. 437-439.

ได้บ้าง เรียกค่าขาดไร้อุปการะได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับสิทธิหน้าที่ทางแพ่งของบิดาไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งอาจเรียกค่าปลงศพ ค่ารักษาพยาบาลก่อนตายได้⁹ ซึ่งจะวิเคราะห์รายละเอียดในบทต่อไป

และมีประเด็นที่ควรพิจารณาอีกประการหนึ่ง คือ ผู้เสียหายที่จะมีสิทธิยื่นคำร้องตามมาตรา 44/1 ได้ ต้องเป็น “ผู้เสียหาย” ตามความหมายในมาตรา 2(4) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ปัญหา คือ จะต้องเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย คือ เป็นผู้ไม่มีส่วนในการกระทำความผิด จึงจะมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนได้เท่านั้นหรือไม่ ในเรื่องนี้มีความเห็นที่แตกต่างกัน คือ ความเห็นของฝ่ายศาลยุติธรรม เห็นว่า การยื่นคำร้องตามมาตรา 44/1 เป็นการเรียกร้องสิทธิในทางแพ่งโดยไม่ได้ขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในคดีอาญา แม้ผู้ได้รับความเสียหายจะมีไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย บุคคลเหล่านี้ก็น่าจะมีสิทธิยื่นคำร้องเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนตามมาตรานี้ได้ แต่จำเลยก็สามารถให้การต่อสู้ว่าผู้เสียหายมีส่วนผิดในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนศาลจึงต้องดูว่าฝ่ายใดก่อให้เกิดความเสียหายยิ่งหย่อนกว่ากัน และลดความรับผิดชอบของจำเลยลงตามส่วนแห่งความผิดของผู้เสียหาย หรือถ้าทั้งสองฝ่ายมีส่วนผิดไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน ศาลอาจไม่สั่งให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเลยก็ได้¹⁰ และความเห็นของรองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ ได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า ผู้ยื่นคำร้องต้องเป็น “ผู้เสียหาย” ตามความหมายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเท่านั้น ซึ่งอาจจะครอบคลุมมากกว่าโจทก์ในคดีแพ่ง กรณีจึงอาจเป็นไปได้ว่าบุคคลนั้นไม่ใช่ผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่เขาอาจเป็นโจทก์ฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งตามปกติ จะมายื่นคำร้องตามมาตรา 44/1 ไม่ได้¹¹ ซึ่งจะวิเคราะห์รายละเอียดในบทต่อไป

⁹ ชาญณรงค์ ปราณจิตดีและกมล คำเพ็ญ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 4*, น. 104.

¹⁰ สวัสดิการศาลอาญา สวัสดิการสำนักวิชาการศาลยุติธรรม, *ข้อพิจารณาประกอบพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2548*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2549) น.8.

¹¹ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 2*, น. 266.

3.1.3 ค่าสินไหมทดแทนที่มีสิทธิเรียกร้องได้

ตามมาตรา 44/1 ได้มีการกำหนดให้สิทธิผู้เสียหายในคดีอาญามีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้กว้างกว่าบทบัญญัติในมาตรา 43¹² ซึ่งกำหนดว่า “คดีลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก ช้อโกง ยักยอกหรือรับของโจร ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกร้องทรัพย์สินหรือราคาที่เขาสูญเสียไปเนื่องจากการกระทำความผิดคืน เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญา ก็ให้เรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายด้วย” โดยสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 44/1 แบ่งได้เป็น

(1) ประเภทความผิดที่เรียกร้องได้

ผู้เสียหายมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในคดีอาญาทุกประเภทที่เป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือได้รับความเสื่อมเสียต่อเสรีภาพในร่างกาย ชื่อเสียง หรือได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สิน อันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลย โดยการประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ เสรีภาพในร่างกาย ชื่อเสียง หรือสิทธิในทางทรัพย์สินนั้น จะต้องก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากจำเลย ตามหลักกฎหมายแพ่งในเรื่องละเมิด¹³ กล่าวคือ การประทุษร้ายนั้นได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ให้ความคุ้มครอง คือ ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของผู้เสียหาย อันทำให้ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนได้

จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติในมาตรา 44/1 ได้ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาอย่างกว้างขวาง คือ ความผิดที่กระทบต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง และทรัพย์สิน¹⁴

(2) สิทธิหรือค่าสินไหมทดแทนที่เรียกร้องได้

ตามมาตรา 44/1 วรรคหนึ่ง กำหนดให้ผู้เสียหายในคดีอาญาร้องขอให้จำเลยชดใช้ “ค่าสินไหมทดแทน” ได้ ซึ่งค่าสินไหมทดแทนที่ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องตามมาตรา 44/1 นี้มีความหมายตรง

¹² สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับอ้างอิง ตัวบท คำอธิบาย และเอกสารอ้างอิง เรียงมาตรา, พิมพ์ครั้งที่ 5 ปรับปรุงแก้ไขใหม่, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2548) น. 104.

¹³ สวัสดิการศาลอาญา สวัสดิการสำนักวิชาการศาลยุติธรรม, อ่างแล้ว เชิงอรรถที่ 10 น. 9.

¹⁴ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, อ่างแล้ว เชิงอรรถที่ 12, น. 105.

กับคำว่า “ค่าสินไหมทดแทน” ที่ผู้ทำละเมิดจะต้องชดใช้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 วรรคสอง¹⁵ ได้แก่ การเรียกร้องเอาทรัพย์สิน การเรียกร้องให้ชำระค่าทรัพย์สิน หรือการเรียกร้องค่าเสียหาย หรือตามมาตรา 215 ซึ่งไม่ได้จำกัดว่าจะต้องเป็นค่าเสียหายที่เป็นตัวเงินเท่านั้น หากแต่รวมถึงหนี้ที่เป็นการกระทำเพื่อให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่สถานะเดิม เช่น การขอให้ขับไล่จำเลยออกจากอสังหาริมทรัพย์ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3015/2537 และ 1256/2538) หรือการขอให้ประกาศหนังสือพิมพ์เพื่อแก้ไขเยียวยาความเสียหายที่เกิดต่อชื่อเสียง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 126/2517 และ 111/2521) หรือการขอให้เพิกถอนการจดทะเบียนอินเทอร์เน็ตอันเนื่องมาจากการสมคบกันโกงเจ้าหน้าที่ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5912/2538) หรือการขอให้เพิกถอนการจดทะเบียนซื้อขายอันเนื่องมาจากการใช้หนังสือมอบอำนาจปลอม (คำพิพากษาศาลฎีกา 905/2542) เป็นต้น เพราะกฎหมายประสงค์จะให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาทางแพ่งให้เสร็จสิ้นไปในคราวเดียวกับคดีอาญา¹⁶ การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ทุกอย่างไม่จะมีอะไรที่แปลกแตกต่างไป โดยในตอนยกวางเหตุที่ใช้คำว่า “ค่าสินไหมทดแทน” เพราะต้องการให้มีความหมายตรงกับค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องละเมิด เพราะฉะนั้นจึงเรียกได้ทุกอย่างแม้บางอย่างไม่ใช่เป็นเรื่องเงินก็ตาม¹⁷

ความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับทางแพ่ง นั้น เป็นไปตามหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบ ละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420¹⁸ มาตรา 423 วรรคหนึ่ง¹⁹ ซึ่งเป็น

---

¹⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 วรรคสอง บัญญัติว่า “อนึ่ง ค่าสินไหมทดแทนนั้นได้แก่การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิด หรือชำระค่าทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้ก่อกำขึ้นนั้นด้วย”

¹⁶ สวัสดิการศาลอาญา สวัสดิการสำนักวิชาการศาลยุติธรรม, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 10*, น.10.

¹⁷ ชาญณรงค์ ปราณิจิตต์และกมล คำเพ็ญ, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 4*, น.105.

¹⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 บัญญัติว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

¹⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ใดกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคล

บทบัญญัติที่กำหนดขึ้นเพื่อคุ้มครองชื่อเสียง เกียรติคุณของผู้เสียหายเสริมเพิ่มเติมจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา 420 และมาตรา 446²⁰ ซึ่งคำสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน ตามมาตรา 446 นี้ คือ คำสินไหมทดแทนเพราะเหตุที่ผู้เสียหายได้รับอันตรายแก่จิตใจ ดังนั้น จะเห็นได้ว่า กฎหมายได้ขยายสิทธิของผู้เสียหาย เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายมีสิทธิยื่นคำร้องเข้ามาในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์เพื่อขอให้ศาลบังคับจำเลยชดใช้คำสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้ก่อกำขึ้นนั้น ด้วยความครบถ้วนสมบูรณ์ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 วรรคสอง คงขาดไปเพียงเฉพาะความเสียหายต่ออนามัยตามที่ระบุไว้ในมาตรา 420 เท่านั้น ที่มาตรา 44/1 วรรคหนึ่ง มิได้ระบุให้ผู้เสียหายมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้บังคับจำเลยชดใช้²¹

จะเห็นได้ว่าตามมาตรา 44/1 มิได้บัญญัติถึงสิทธิเรียกร้องคำสินไหมทดแทนเพราะเหตุที่ได้รับอันตรายแก่ “อนามัย” ไว้ จึงมีประเด็นพิจารณาว่า กรณีผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกร้องเอาคำสินไหมทดแทนเพราะเหตุที่ได้รับอันตรายแก่ “อนามัย” ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องตามมาตรา 44/1 วรรคหนึ่ง ได้หรือไม่ ซึ่งจะวิเคราะห์รายละเอียดในบทต่อไป

(3) เป็นสิทธิอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลย

สิทธิยื่นคำร้องขอให้จำเลยชดใช้คำสินไหมทดแทนของผู้เสียหายตามมาตรา 44/1 นอกจากต้องเป็นความผิดที่เรียกร้องได้และเป็นคำสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ต้องปรากฏว่าอันตราย ความเสื่อมเสีย และความเสียหายเกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ

อื่นก็ดี หรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้ หรือทางเจริญของเขาโดยประการอื่นก็ดี ท่านว่าผู้นั้น ต้องใช้คำสินไหมทดแทนให้แก่เขาเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การนั้น แม้ทั้งตนมิได้รู้ว่ ข้อความนั้นไม่จริง แต่หากควรจะรู้ได้”

²⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 บัญญัติว่า “ในกรณีทำให้เขาเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยก็ดี ในกรณีที่ทำให้เขาเสียเสรีภาพก็ดี ผู้ต้องเสียหายจะเรียกร้องเอาคำสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินด้วยอีกก็ได้ สิทธิเรียกร้องอันนี้ไม่โอนกันได้ และไม่ตกสืบไปถึงทายาท เว้นแต่สิทธินั้นจะได้รับสภาพกันไว้โดยสัญญาหรือได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว

อนึ่ง หญิงที่ต้องเสียหายเพราะผู้ใดทำผิดอาญาเป็นทุรศีลธรรมแก่ตน ย่อมมีสิทธิเรียกร้องทำนองเดียวกันนี้”

²¹ ธาณิช เกศวพิทักษ์, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 1, น. 541-542.

เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของผู้เสียหาย จะต้องเกิดขึ้นเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลย ด้วย หมายความว่า อันตราย ความเสื่อมเสีย และความเสียหายนั้น ต้องเป็นผลโดยตรงของการกระทำความผิดของจำเลยด้วย ตามทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล (Causation)²²

และความเสียหายที่เป็นเหตุแห่งการเรียกค่าสินไหมทดแทนต้องเป็นความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิดที่พนักงานอัยการโจทก์ฟ้องร้องเท่านั้น ผู้เสียหายจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิดที่ไม่ถูกฟ้องไม่ได้²³

ข้อสังเกต หากมีกรณีตัวอย่างเช่น นาย ก. ขับรถยนต์โดยประมาทไปชน รถยนต์ของ นาย ข. ที่จอดนอนพักอยู่ข้างทาง เป็นเหตุให้นาย ข. ได้รับความเจ็บสาหัส อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300 ฐานประมาททำให้นาย ข. ได้รับความเจ็บสาหัส แต่ในกรณีดังกล่าวถึงแม้รถยนต์ของนาย ข. จะเสียหายพังยับเยิน ก็ไม่เป็นความผิดฐานประมาททำให้เสียหาย ทรัพย์สิน เพราะไม่มีประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิด เมื่ออัยการยื่นฟ้องคดีอาญาฐานประมาททำให้นาย ข. ได้รับความเจ็บสาหัส หากผู้เสียหายจะยื่นคำร้องเข้ามาเป็นโจทก์เพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนตาม มาตรา 44/1 คงเรียกได้เฉพาะค่ารักษาพยาบาลและค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการทำร้ายร่างกายให้ได้รับความเจ็บสาหัสโดยประมาท แต่ไม่สามารถเรียกค่าเสียหายในส่วนของการชนรถได้รับความเสียหายทั้งคันได้ เพราะมิใช่ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความผิดฐานประมาทตาม มาตรา 300 ที่อัยการยื่นฟ้อง และผู้เสียหายก็ไม่สามารถไปฟ้องเพิ่มเติมเป็นคดีแพ่งต่างหากตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 40 ได้ เพราะเป็นฟ้องซ้อน หรือฟ้องซ้ำ ต้องห้าม หากผู้เสียหายต้องการเรียกค่าสินไหมทดแทนที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดตามกรณีดังกล่าวให้ครอบคลุมความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับทั้งหมดแล้ว ผู้เสียหายต้องไปดำเนินการฟ้องร้องเป็นคดีส่วนแพ่งเองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 40 มาตั้งแต่ต้น ดังนั้น จากกรณีตัวอย่างดังกล่าวจึงเป็นขอบเขตที่จำกัดของการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหายตามมาตรา 44/1 ประการหนึ่ง

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่ง ในกรณีที่การกระทำความผิดของจำเลยซึ่งพนักงานอัยการได้ฟ้องร้องคดีอยู่นั้น มีบุคคลอื่นที่ เป็นผู้ต้องรับผิดตามกฎหมายร่วมกับจำเลย เช่น ในกรณีที่นายจ้างต้องรับผิดร่วมกับลูกจ้าง หรือกรณีตัวการต้องรับผิดร่วมกับตัวแทน หรือกรณีบิดามารดาต้องร่วมรับผิดกับบุตรผู้เยาว์ หรือผู้ปกครองต้องร่วมรับผิดกับผู้เยาว์ซึ่งอยู่ในความดูแล หรือผู้อนุบาลต้อง

²² เฟิงอ้าง, น. 544.

²³ สวัสดิการศาลอาญา สวัสดิการสำนักวิชาการศาลยุติธรรม, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 10, น.11.

ร่วมรับผิดชอบกับผู้วิกลจริต ต่างๆ นั้น ผู้เสียหายจะสามารถยื่นคำร้องขอบังคับให้บุคคลดังกล่าวเข้ามา ร่วมรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญานี้ได้หรือไม่ ในประเด็นนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า เนื่องจากตามมาตรา 44/1 เป็นคดีอาญาของพนักงานอัยการที่ให้ผู้เสียหายที่ได้รับ ความเสียหายจากการกระทำความผิดของจำเลยที่ถูกฟ้องดำเนินคดีอยู่นั้น สามารถยื่นคำร้อง ขอให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เพื่อเยียวยาความเสียหายให้กับผู้เสียหายได้เสร็จสิ้นไปใน คราวเดียวกันได้โดยไม่กระทบต่อคดีอาญา ดังนั้น ด้วยกรอบของคดีอาญาดังกล่าว ผู้เสียหายคงมี สิทธิเรียกให้มีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่เกิดจากตัวผู้กระทำผิดถูกฟ้องดำเนินคดีอยู่เท่านั้น ผู้เสียหายไม่อาจมีคำขอให้เรียกบุคคลอื่นซึ่งถึงแม้สิทธิตามกฎหมายแพ่ง ผู้เสียหายจะสามารถ เรียกฟ้องให้บุคคลเหล่านั้นต้องร่วมรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายได้ก็ตาม นอกจากนั้น ยังจะเป็นการทำให้ประเด็นพิพาทในสวนแพ่งมีความยุ่งยากขึ้น อาจจะต้องมีการ สืบพยานต่อเนื่องกันไป ทำให้อาจมีผลกระทบต่อกรดำเนินคดีอาญาได้ และการมีคำขอประการ อื่นที่มีใช้คำขอบังคับให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของ จำเลย ยังเป็นกรณีต้องห้ามตามมาตรา 44/1 วรรคสาม อีกด้วย ฉะนั้น หากผู้เสียหายประสงค์ที่ จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนกับบุคคลอื่นผู้ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายร่วมกับผู้กระทำผิดแล้ว ผู้เสียหายต้องแยกไปฟ้องดำเนินคดีต่างหาก

3.1.4 เขตอำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาคำร้อง

ตามมาตรา 44/1 ได้กำหนดศาลที่ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องไว้เป็นพิเศษว่า “...ยื่นคำร้องต่อ ศาลที่พิจารณาคดีอาญา...” ซึ่งเป็นการบัญญัติไว้อย่างชัดเจน ผู้เสียหายจึงต้องยื่นคำร้องต่อศาลที่ พิจารณาคดีอาญาหรือโดยปกติได้แก่ศาลที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องขอให้จำเลยรับผิดชอบทางอาญา นั้นเอง จะนำคำร้องนี้ไปยื่นต่อศาลซึ่งมีอำนาจชำระคดีแพ่งดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 40 ไม่ได้²⁴

มีปัญหว่าหากมีกรณีที่ค่าสินไหมทดแทนหรือคดีส่วนแพ่งที่ผู้เสียหายเรียกร้องมีทุน ทรัพย์สูงเกินอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแขวงและเกินอำนาจพิจารณาพิพากษาของผู้ พิพากษานายเดี่ยว ผู้เสียหายจะมีสิทธิยื่นคำร้องขอเข้าไปในคดีอาญาของศาลแขวงได้หรือไม่ ซึ่ง ในเรื่องนี้ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจน ในประเด็นนี้ ศาลยุติธรรม เห็นว่า ผู้เสียหายมีสิทธิ ยื่นคำร้องขอเข้าไปในคดีอาญาของศาลแขวงได้โดยเป็นข้อยกเว้นที่กฎหมายประสงค์จะยกเว้นให้

²⁴ ธาณิช เกศวพิทักษ์, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 1, น. 545.

ทำได้ ด้วยเหตุผลเนื่องจาก เมื่อกฎหมายให้สิทธิผู้เสียหายยื่นคำร้องเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทน เข้าไปในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม กรณีจึงไม่ต้อง คำนึงถึงจำนวนทุนทรัพย์ที่ผู้เสียหายเรียกร้องว่าจะเกินเขตอำนาจของศาลที่พิจารณาคดีอาญาอยู่ นั้นหรือไม่ ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเข้าไปในคดีอาญาของ ศาลแขวงได้ แม้ทุนทรัพย์ที่เรียกร้องจะเกินอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแขวงนั้นก็ตาม และ องค์คณะที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญาของศาลแขวงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาลดไปถึงคดี ส่วนแบ่งได้ด้วย²⁵ ซึ่งจะวิเคราะห์รายละเอียดในบทต่อไป

3.1.5 การยื่นคำร้อง

หลักเกณฑ์การยื่นคำร้องนั้น เป็นไปตามมาตรา 44/1 วรรคสอง และวรรคสาม ซึ่ง บัญญัติเกี่ยวกับระยะเวลายื่นคำร้อง และแบบของคำร้องไว้ ดังนี้

3.1.5.1 ระยะเวลายื่นคำร้อง ผู้เสียหายต้องยื่นคำร้องก่อนเริ่มสืบพยาน ในกรณีที่ไม่มี การสืบพยานให้ยื่นคำร้องก่อนศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดี เป็นการบัญญัติกฎหมายโดยขึ้นอยู่กับว่ามี การสืบพยานหรือไม่ ดังนี้

(1) กรณีที่มีการสืบพยาน

กรณีที่มีการสืบพยานนั้น ได้แก่ กรณีที่ศาลสอบถามคำให้การจำเลยตามมาตรา 172 วรรคสอง แล้วจำเลยให้การรับสารภาพ แต่ข้อหาในความผิดที่จำเลยรับสารภาพนั้น กฎหมาย กำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น ซึ่งศาลอยู่ใน บังคับแห่งมาตรา 176 วรรคหนึ่ง ที่ต้องฟังพยานโจทก์ประกอบคำรับสารภาพจนกว่าจะพอใจว่า จำเลยได้กระทำความผิดจริง และกรณีที่จำเลยให้การปฏิเสธหรือไม่ยอมให้การซึ่งถือว่าจำเลยให้ การปฏิเสธ อันเข้าหลักเกณฑ์ที่ศาลต้องสืบพยานโจทก์และสืบพยานจำเลยดังที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 174 ผู้เสียหายต้องยื่นคำร้องก่อนที่ศาลจะเริ่มสืบพยานคดีนั้น ดังนั้น หากศาลสืบพยาน ไปแล้ว ย่อมพ้นกำหนดเวลาที่ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องขอได้ตามมาตรา 44/1 วรรคสอง²⁶

²⁵ สวัสดิการศาลอาญา สวัสดิการสำนักวิชาการศาลยุติธรรม, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 10, น.19.

²⁶ ธาณิศ เกศวพิทักษ์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 1, น. 546-547.

(2) กรณีที่ไม่มีการสืบพยาน

กรณีที่ไม่มีการสืบพยาน หมายความว่าถึง กรณีที่คดีนั้นเมื่อศาลสอบถามคำให้การ จำเลยตามมาตรา 172 วรรคสอง แล้ว ปรากฏว่าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง และคดีนั้นมีใช้ คดีที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น ซึ่งมาตรา 176 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ศาลจะพิจารณาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้” ซึ่งหาก เป็นคดีในลักษณะเช่นนี้ ย่อมเข้าเกณฑ์เป็นกรณีที่ศาลจะพิพากษาคดีโดยไม่มีการสืบพยาน²⁷ ดังนั้น ผู้เสียหายต้องยื่นคำร้องก่อนศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือมีคำพิพากษาคดีอาญา

หากว่าผู้เสียหายยื่นคำร้องไม่ทันตามกำหนดเวลาของกฎหมายนี้ ก็จะต้องไปฟ้องคดี แผลงยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแผลงตามกระบวนการฟ้องคดีแผลงตามปกติ²⁸ ต่อไป

ผลของการยื่นคำร้องภายในกำหนดเวลาตามกฎหมายนั้น มาตรา 44/1 วรรคสอง กำหนดให้ถือว่าคำร้องดังกล่าวเป็นคำฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและ ผู้เสียหายอยู่ในฐานะโจทก์ในคดีนั้น

3.1.5.2 แบบของคำร้อง

(1) ตามกฎหมายคำร้องนั้น ให้ถือว่าเป็น “คำฟ้อง” ตามบทบัญญัติแห่งประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และผู้เสียหายอยู่ในฐานะโจทก์ในคดีส่วนแพ่ง หากมีการ ดำเนินการขึ้นหรือซ้ำขึ้นมาอีกจะเป็นฟ้องขึ้นหรือฟ้องซ้ำแล้วแต่กรณี²⁹ ดังนั้น หากผู้เสียหาย ได้ยื่นคำร้องตามมาตรา 44/1 แล้ว และนำคดีไปฟ้องยังศาลที่พิจารณาคดีแพ่งเพื่อเรียกค่าสินไหม ทดแทนอีกต้องถือว่าเป็นการฟ้องขึ้นหรือฟ้องซ้ำแล้วแต่กรณี

(2) คำร้องต้องแสดงรายละเอียดตามสมควรเกี่ยวกับความเสียหายและต้องแสดง จำนวนค่าสินไหมทดแทนที่เรียกร้องด้วย กล่าวคือ เท่าที่จะทำให้จำเลยเข้าใจขอเรียกร้องได้ดี เพื่อที่จำเลยจะสามารถใช้สิทธิให้การต่อสู้คำร้องขอของผู้เสียหายได้อย่างถูกต้อง

(3) ห้ามมิให้มีคำขอประการอื่นที่มีค่าขอบังคับให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอัน เนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลยในคดีอาญา ดังนั้น เนื้อหาในคำร้องมีเพียงประเด็น เดียว คือ การกระทำของจำเลยก่อให้เกิดความเสียหายอย่างไรบ้างต่อผู้เสียหาย และจำนวนค่า

²⁷ เฟิงอ๋าง, น. 547.

²⁸ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, อ่างแล้ว เชนงอรรถที่ 2, น. 265.

²⁹ เฟิงอ๋าง, น. 265.

สินไหมทดแทนที่เรียกรอมีเพียงใด คำร้องของผู้เสียหายจึงถูกจำกัดขอบเขตไว้แต่เพียงขอให้ บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายเท่านั้น

คำร้องตามมาตรา 44/1 วรรคหนึ่ง จะมีคำขอประการอื่นมิได้ เช่น จะขอให้ศาลมีคำสั่ง เพื่อจัดให้มีวิธีคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา เช่น ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของจำเลยไว้ก่อน พิพากษาตาม ป.วิ.พ. มาตรา 254(1) หรือมีคำสั่งห้ามชั่วคราวมิให้จำเลยกระทำการละเมิดต่อไป ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 254(2) ไม่ได้³⁰

(4) คำร้องของผู้เสียหายต้องไม่ขัดหรือแย้งกับคำฟ้องในคดีอาญาที่พนักงานอัยการ เป็นโจทก์ กล่าวคือ ต้องยึดถือข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายเช่นเดียวกับฟ้องของอัยการ³¹ หรือ สอดคล้องกับมูลความผิดอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลย ดังนั้น คำร้อง ของผู้เสียหายจึงต้องไม่ขัดหรือแย้งกับคำฟ้องในคดีส่วนอาญา³² ผู้เสียหายจะเพิ่มข้อหา ข้อเท็จจริง ไม่ได้ ถ้าผู้เสียหายอยากแก้ไขหรือเพิ่มเติมข้อหาหรือข้อเท็จจริงต้องไปฟ้องอีกคดีหนึ่งในภายหลัง สิ่งที่ได้ทำได้เพียงขอค่าสินไหมทดแทนเท่านั้น³³

(5) หากพนักงานอัยการได้ดำเนินการตามมาตรา 43 แล้ว ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องเพื่อ เรียกทรัพย์สินหรือราคาทรัพย์สินอีกไม่ได้ เพื่อป้องกันปัญหาเรื่องฟ้องซ้อน ซึ่งตามมาตรา 43 เมื่อ พนักงานอัยการฟ้องคดีลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก ฆ้อน โกง ยักยอก หรือ รับของโจร ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกรอทรัพย์สินหรือราคาที่เขาสูญเสียไปเนื่องจากการกระทำ ผิดคืบ พนักงานอัยการมีอำนาจเรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายได้ ดังนั้น หากเป็นกรณีที่ พนักงานอัยการได้ดำเนินการตามมาตรา 43 เรียกให้จำเลยคืนทรัพย์สินหรือใช้ราคาแทนผู้เสียหาย แล้ว ย่อมถือว่าค่าสินไหมทดแทนเฉพาะในส่วนที่ให้จำเลยคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น พนักงาน อัยการได้ใช้สิทธิเข้าฟ้องแทนผู้เสียหายไปแล้ว สิทธิอันเดียวกันนี้ ผู้เสียหายย่อมไม่อาจรื้อฟ้องฟ้อง ใหม่เพิ่มเติมขึ้นอีกได้ มิฉะนั้น ย่อมเป็นฟ้องซ้อนต้องห้ามตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 173 วรรคสอง (1)³⁴

³⁰ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 2, น. 266.

³¹ เจริญธรรม, น. 266.

³² ธาณิศ เกศวิทักษ์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 1, น. 551.

³³ ชาญณรงค์ ปราณจิตดีและกมล คำเพ็ญ, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 4, น. 107.

³⁴ ธาณิศ เกศวิทักษ์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 1, น. 552.

แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าพนักงานอัยการจะได้ดำเนินการตามมาตรา 43 แล้วก็ตาม กฎหมายก็ไม่ได้ห้ามผู้เสียหายในการยื่นคำร้องขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอื่น ๆ เพราะมาตรา 44/1 วรรคสาม จำกัดเฉพาะการห้ามยื่นคำร้องเพื่อเรียกทรัพย์สินหรือราคาที่สูงเกินไปเนื่องจากการกระทำความผิดคืบเท่านั้น ดังนั้น หากพนักงานอัยการใช้อำนาจตามมาตรา 43 เรียกให้จำเลยคืนเงินที่ยักยอกหรือฉ้อโกงไป แต่ไม่มีอำนาจเรียกดอกเบี้ยแทนผู้เสียหาย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1976-1977/2505 (ประชุมใหญ่)) ผู้เสียหายย่อมมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องตามมาตรา 44/1 ขอให้บังคับจำเลยชดใช้ดอกเบี้ยได้³⁵

(6) ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ร้องแก้ไขคำร้องให้ชัดเจนได้ตามมาตรา 44/1 วรรคสอง ทั้งนี้ หากศาลเห็นว่าคำร้องขาดสาระสำคัญ ศาลมีอำนาจสั่งให้แก้ไขได้ แสดงว่ากฎหมายไม่ประสงค์ที่จะให้มีการตัดคำร้องในลักษณะเดียวกับคดีแพ่งโดยอ้างว่าคำร้องเคลือบคลุมแล้วก็ยกหรือไม่รับคำร้อง ถ้าศาลเห็นว่าคำร้องไม่ได้แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนตามสมควรพอที่จะให้จำเลยเข้าใจ ศาลก็ต้องสั่งให้แก้ไข³⁶

3.1.6 ข้อสังเกตในกรณีที่ดีอาญาระงับ

ในกรณีที่ผู้เสียหายยื่นคำร้องขอบังคับให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 44/1 นี้ หากมีกรณีที่เป็นเหตุทำให้คดีอาญาระงับ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39) ส่งผลให้คดีอาญานั้นยุติ ย่อมทำให้ในส่วนของผู้เสียหายที่ยื่นคำร้องเข้ามาเรียกค่าสินไหมทดแทนในคดีแพ่งนั้น ย่อมยุติตามไปด้วย เนื่องจากไม่มีคดีอาญาหลักของพนักงานอัยการอยู่ เพื่อเป็นฐานในการดำเนินคดีแพ่งได้ต่อไป ศาลจึงต้องจำหน่ายคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาออกจากสารบบความ เท่ากับว่าผู้เสียหายจะต้องไปดำเนินการยื่นฟ้องคดีทางแพ่งต่อเอง ซึ่งในกรณีการดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 40 หากคดีอาญาระงับเพราะเหตุใด เช่น ผู้กระทำความผิดหรือจำเลยตาย หรือได้รับพระราชทานอภัยโทษ หรือมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาด หรือคดีอาญาระงับตามมาตรา 37,38 (บางกรณี เช่นผู้ต้องหายอมชำระค่าปรับแต่ไม่ยอมชำระค่าสินไหมทดแทน) หรือคดีอาญาระงับเพราะเหตุอื่น (มาตรา 39) กระบวนพิจารณาคดีส่วนแพ่งไม่ระงับ โจทก์ยังมีสิทธิดำเนินคดีแพ่งต่อไปได้ อย่างในกรณีที่จำเลยตาย โจทก์ก็

³⁵ เฟิงอ้วง, น. 552.

³⁶ ชาญณรงค์ ปราณจิตดีและกมล คำเพ็ญ, อ่างแล้ว เริงอรรถที่ 4, น. 106.

อาจเรียกผู้จัดการมรดก ทายาท หรือผู้ปกครองทรัพย์สินมาเป็นจำเลยแทนในฐานะผู้รับมรดกความ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 42-44 แม้กรณีที่จำเลยได้รับการพระราชทานอภัยโทษ จำเลยก็ต้องรับผิดชอบในส่วนแพ่งอยู่ เพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 265 วรรคสาม บัญญัติว่า “แต่การได้รับพระราชทานอภัยโทษ ไม่เป็นเหตุให้ผู้รับพ้นความรับผิดชอบคดีหรือใช้ราคาทรัพย์สินหรือค่าทดแทนตามคำพิพากษา”³⁷

3.2 กระบวนวิธีพิจารณาคำร้อง

3.2.1 ศาลต้องแจ้งคำร้องของผู้เสียหายให้จำเลยหรือทนายจำเลยทราบ

มาตรา 44/2 กำหนดว่า เมื่อศาลได้รับคำร้องของผู้เสียหายให้ศาลเป็นผู้แจ้งให้จำเลยทราบ โดยสั่งให้ส่งสำเนาคำร้องแก่จำเลยรับไปต่อหน้าศาลในขณะที่ศาลออกนั่งพิจารณานั้นได้ โดยไม่ต้องมีการออกหมายเรียกเพื่อส่งสำเนาคำร้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 173 วรรคหนึ่ง

3.2.2 การยื่นคำให้การ

เมื่อศาลแจ้งให้จำเลยทราบถึงคำร้องที่ผู้เสียหายยื่นตามมาตรา 44/1 แล้ว ให้ศาลสอบถามคำให้การจำเลย โดยจำเลยมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ ถ้าจำเลยประสงค์จะให้การด้วยวาจา ให้ศาลทำการบันทึกคำให้การของจำเลยไว้ หรือถ้าหากจำเลยประสงค์จะทำการคำให้การเป็นหนังสือ ให้ศาลกำหนดระยะเวลายื่นคำให้การตามที่เห็นสมควร เมื่อไม่มีการออกหมายเรียกส่งสำเนาคำฟ้องให้แก่จำเลย จำเลยจึงไม่ต้องยื่นคำให้การเป็นหนังสือภายใน 15 วัน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 177 วรรคหนึ่ง และไม่มีการขาดนัดยื่นคำให้การตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 197

---

³⁷ อนุวัติ ใจสมุทร, คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยหลักทั่วไปตลอดถึงการไต่สวนมูลฟ้อง มาตรา 1 ถึง มาตรา 171, (ธนบุรี: นิติบรรณการ, 2514) น .427-428.

3.2.3 การสืบพยาน

ผู้เสียหายมีหน้าที่นำสืบถึงค่าสินไหมทดแทนที่ตนเรียกร้อง ตามมาตรา 44/2 บัญญัติให้ผู้เสียหายมีสิทธินำพยานเข้าสืบถึงค่าสินไหมทดแทนได้ และศาลอนุญาตให้ผู้เสียหายนำพยานเข้าสืบได้เท่าที่จำเป็นโดยกรอบเวลาของการที่ศาลจะอนุญาตให้ผู้เสียหายนำพยานเข้าสืบถึงค่าสินไหมทดแทนขึ้นอยู่กับว่าคดีนั้นศาลพิจารณาพิพากษาคดีอาญาไปพร้อมกับคดีส่วนแพ่งหรือไม่ หากเป็นกรณีที่ศาลพิจารณาคดีอาญาไปพร้อมกับคดีส่วนแพ่งนั้น มาตรา 44/2 วรรคหนึ่ง กำหนดกรอบเวลาของการอนุญาตให้ผู้เสียหายนำพยานเข้าสืบถึงค่าสินไหมทดแทนว่าศาลจะอนุญาตให้ผู้เสียหายนำพยานเข้าสืบได้ต่อเมื่อพนักงานอัยการสืบพยานเสร็จแล้ว หากตามคำร้องขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น ผู้เสียหายได้กล่าวแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับความเสียหาย เพื่อใช้สิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนไว้หลายประเด็น หากศาลจะพิจารณาพิพากษาคดีอาญาไปพร้อมกับคดีส่วนแพ่งอาจทำให้เกิดความยุ่งยากล่าช้า ซึ่งพลอยส่งผลกระทบต่อคดีอาญาต้องเน้นเข้าติดขัดด้วย ศาลก็ชอบที่จะใช้อำนาจตามมาตรา 44/2 วรรคหนึ่ง โดยดำเนินการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาไปแล้วค่อยกลับมาพิจารณาพิพากษาคดีส่วนแพ่งในภายหลังก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ศาลก็จะมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้เสียหายนำพยานเข้าสืบถึงค่าสินไหมทดแทนได้เท่าที่จำเป็นในภายหลังหลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษาคดีอาญาไปแล้ว

ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นคนยากจนไม่สามารถจัดหาทนายความได้เอง ศาลมีอำนาจตั้งทนายความให้แก่ผู้เสียหายนั้นได้ และทนายความมีสิทธิได้รับเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายตามที่กำหนดไว้ในระเบียบของคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม

3.3 การพิพากษาคดีส่วนแพ่ง

การพิพากษาคดีส่วนแพ่งต้องยึดกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในทางแพ่งเป็นหลัก โดยไม่ต้องคำนึงว่าจำเลยจะถูกพิพากษาว่าได้กระทำความผิดอาญาหรือไม่³⁸

---

³⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 47 วรรคหนึ่ง “คำพิพากษาคดีส่วนแพ่งต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอันว่าด้วยความรับผิดของบุคคลในทางแพ่ง โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าจำเลยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดหรือไม่”

การกำหนดราคาทรัพย์สินที่สั่งให้จำเลยใช้แก่ผู้เสียหายนั้น มาตรา 47 วรรคสอง กำหนดหลักเกณฑ์การกำหนดราคาทรัพย์สินที่ศาลจะสั่งให้จำเลยใช้แก่ผู้เสียหายว่า ให้ศาลกำหนดตามราคาอันแท้จริง ส่วนการกำหนดจำนวนค่าสินไหมทดแทนอย่างอื่น ให้ศาลกำหนดให้ตามความเสียหายแต่ต้องไม่เกินค่าขอ³⁹

ผลของคำพิพากษาในกรณีที่จำเลยต้องคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินหรือค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายนั้น มาตรา 50 ให้ถือว่าผู้เสียหายนั้นเป็นเจ้าของหนี้ตามคำพิพากษา⁴⁰

3.4 ค่าธรรมเนียม

ค่าธรรมเนียม มีความหมายตรงกับคำว่า “ค่าฤชาธรรมเนียม” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ดังนั้น ผู้เสียหายจึงได้รับยกเว้นทั้งค่าธรรมเนียมศาลและค่าธรรมเนียมอย่างอื่นสำหรับการดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีส่วนแพ่งทั้งหมด⁴¹

---

³⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 47 วรรคสอง “ราคาทรัพย์สินที่สั่งให้จำเลยใช้แก่ผู้เสียหาย ให้ศาลกำหนดตามราคาอันแท้จริง ส่วนจำนวนเงินค่าสินไหมทดแทนอย่างอื่นที่ผู้เสียหายจะได้รับนั้น ให้ศาลกำหนดให้ตามความเสียหายแต่ต้องไม่เกินค่าขอ”

⁴⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 50 “ในกรณีที่ศาลสั่งให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สิน หรือค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายตามมาตรา 43 มาตรา 44 หรือมาตรา 44/1 ให้ถือว่าผู้เสียหายนั้นเป็นเจ้าของหนี้ตามคำพิพากษา”

⁴¹ สวัสดิการศาลอาญา สวัสดิการสำนักวิชาการศาลยุติธรรม, อ้างแล้ว *เชิงอรรถที่ 13*, น.42.

3.4.1 คดีที่ได้รับยกเว้นมิให้เรียกค่าธรรมเนียม⁴²

ได้แก่

(1) ในคดีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ซึ่งมีคำร้องให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินติดมากับฟ้องตามมาตรา 43 มิให้เรียกค่าธรรมเนียม

(2) ในคดีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ซึ่งมีคำขอของผู้เสียหายขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ตามมาตรา 44/1 โดยมีข้อยกเว้นในกรณีที่ศาลเห็นว่าผู้เสียหาย

(2.1) เรียกเอาค่าสินไหมทดแทนสูงเกินสมควร หรือ

(2.2) ดำเนินคดีโดยไม่สุจริต

ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้เสียหายชำระค่าธรรมเนียมทั้งหมด หรือแต่บางส่วน ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้

ถ้าผู้เสียหายเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ให้ถือว่าเป็นการทิ้งฟ้องในคดีส่วน แ่งนั้น (มาตรา 253 วรรคหนึ่ง)

3.4.2 คดีที่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

ได้แก่

(1) ในคดีที่ผู้เสียหายยื่นฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาด้วยตนเอง

(2) ในคดีที่ผู้เสียหายฟ้องเป็นคดีแพ่งโดยลำพัง

โดยทั้ง 2 คดีดังกล่าวนี้ หมายถึงการที่ผู้เสียหายใช้สิทธิยื่นฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาต่อศาลซึ่งพิจารณาคดีอาญา หรือแยกไปยื่นฟ้องคดีส่วนแพ่งต่อศาลที่มีอำนาจชำระคดี

---

⁴² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 253 วรรคหนึ่ง “ในคดีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ซึ่งมีคำร้องให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินติดมากับฟ้องอาญาตามมาตรา 43 หรือมีคำขอของผู้เสียหายขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนมิให้เรียกค่าธรรมเนียม เว้นแต่ในกรณีที่ศาลเห็นว่าผู้เสียหายเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนสูงเกินสมควรหรือดำเนินคดีโดยไม่สุจริต ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้เสียหายชำระค่าธรรมเนียมทั้งหมดหรือแต่เฉพาะบางส่วนภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ และถ้าผู้เสียหายเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ให้ถือว่าเป็นการทิ้งฟ้องในคดีส่วน แ่งนั้น”

แพ่งดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 40 ซึ่งการที่ผู้เสียหายใช้สิทธิดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาด้วยตนเองเช่นนี้ กฎหมายมิได้ยกเว้นค่าธรรมเนียมให้ โดยมาตรา 254 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “...ให้เรียกค่าธรรมเนียมดังคดีแพ่ง”

ในส่วนการบังคับคดี ผู้ที่จะได้รับคืนทรัพย์สิน หรือราคา หรือค่าสินไหมทดแทน จะต้องเสียค่าธรรมเนียมสำหรับการบังคับคดีดังเช่นคดีแพ่ง⁴³

3.4.3 การขอยกเว้นค่าธรรมเนียม

ในคดีที่ผู้เสียหายยื่นฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาดด้วยตนเอง หรือที่ฟ้องเป็นคดีแพ่งโดยลำพัง ซึ่งมาตรา 254 วรรคหนึ่งกำหนด “ให้เรียกค่าธรรมเนียมดังคดีแพ่ง” นั้น ถ้าผู้เสียหายซึ่งเป็นโจทก์ประสงค์จะขอยกเว้นค่าธรรมเนียมในศาลในศาลชั้นต้น ชั้นอุทธรณ์หรือชั้นฎีกา มีหลักเกณฑ์กำหนดไว้ดังนี้⁴⁴

⁴³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 253 วรรคสอง “ในกรณีที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สิน หรือค่าสินไหมทดแทนตามวรรคหนึ่ง ถ้าศาลยังต้องจัดการอะไรอีกเพื่อการบังคับ ผู้ที่จะได้รับคืนทรัพย์สินหรือราคา ค่าสินไหมทดแทน จักต้องเสียค่าธรรมเนียมดังคดีแพ่งสำหรับการต่อไปนั้น”

⁴⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 254 “ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 253 วรรคหนึ่ง ในคดีที่ผู้เสียหายเรียกร้องให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สิน หรือใช้ค่าสินไหมทดแทนซึ่งติดมากับฟ้องคดีอาญา หรือที่ฟ้องเป็นคดีแพ่งโดยลำพัง ให้เรียกค่าธรรมเนียมดังคดีแพ่ง

คดีในส่วนแพ่งตามวรรคหนึ่ง ถ้าผู้เสียหายซึ่งเป็นโจทก์ประสงค์จะขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลในศาลชั้นต้น ชั้นอุทธรณ์ หรือชั้นฎีกา ให้ยื่นคำขอต่อศาลชั้นต้นที่ได้ยื่นฟ้องไว้พร้อมกับคำฟ้อง คำฟ้องอุทธรณ์หรือคำฟ้องฎีกา แล้วแต่กรณี หากศาลชั้นต้นเห็นว่าคดีอาญาที่ฟ้องมีมูลและการเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนนั้น ไม่เกินสมควรและเป็นไปด้วยความสุจริต ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอ แต่ถ้าศาลมีคำสั่งยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลให้แก่โจทก์แต่เฉพาะบางส่วน หรือมีคำสั่งยกคำขอ ก็ให้ศาลกำหนดเวลาให้โจทก์ชำระค่าธรรมเนียมดังกล่าว คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลหรือยกคำขอให้มีผลสำหรับการดำเนินคดีตั้งแต่ชั้นศาลซึ่งคดีนั้นอยู่ในระหว่างพิจารณาไปจนกว่าคดีจะถึงที่สุด เว้นแต่ในกรณีที่พฤติการณ์แห่งคดีเปลี่ยนแปลงไป ศาลที่พิจารณาคดีจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้นได้ตามที่เห็นสมควร

- (1) ผู้ที่มีสิทธิยื่นคำขอต้องเป็นผู้เสียหายที่ได้ยื่นฟ้องคดีอาญาหรือหากเป็นคดีแพ่งที่แยกฟ้องต่างหากจากคดีอาญา โจทก์ต้องเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาที่ได้มีการฟ้องไว้ก่อนแล้ว
- (2) ต้องเป็นการฟ้องจำเลยในคดีอาญาให้รับผิดทางแพ่ง หากเป็นกรณีฟ้องบุคคลอื่นให้รับผิดจะไม่สามารถขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลได้ เช่น ฟ้องผู้รับประกันภัยให้รับผิดตามสัญญาประกันภัยที่ทำไว้กับจำเลย
- (3) การยื่นคำขอต้องยื่นพร้อมกับคำฟ้อง คำฟ้องอุทธรณ์ คำฟ้องฎีกา ขึ้นอยู่กับว่าได้เริ่มยื่นคำขอในชั้นศาลใด การยื่นคำขอจะต้องยื่นต่อศาลชั้นต้นและศาลชั้นต้นเป็นผู้พิจารณาสั่งคำขอ
- (4) หลักเกณฑ์การพิจารณามีคำสั่งให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลมีดังนี้
  - ก. คดีอาญาที่ฟ้องต้องมีมูล
  - ข. การเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนนั้นไม่เกินสมควรและเป็นไปโดยสุจริต
- (5) ศาลชั้นต้นอาจมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอ ,ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลให้บางส่วนหรือ ยกคำขอ
- (6) คู่ความจะอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นในการสั่งเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมศาลนี้ไม่ได้ ทั้งนี้ตามมาตรา 254 วรรคสาม
- (7) ศาลที่พิจารณาคดีมีอำนาจในอันที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งของศาลชั้นต้นเมื่อปรากฏว่าพฤติการณ์แห่งคดีเปลี่ยนแปลงไป ในขณะที่คดีนั้นอยู่ระหว่างการพิจารณาของตน

มีปัญหาที่ต้องพิจารณาคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ซึ่งได้ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยและขอให้จำเลยคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินแก่ผู้เสียหาย และผู้เสียหายเข้าร่วมเป็นโจทก์ด้วย ผู้เสียหายไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมในทรัพย์สินที่ขอคืน (คำพิพากษาฎีกาที่ 1103-1104/2496) แต่ถ้าศาลชั้นต้นยกฟ้องและพนักงานอัยการไม่อุทธรณ์ การที่โจทก์ร่วมอุทธรณ์โดยลำพัง โดยมีคำเรียกร้องให้จำเลยคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินติดมากับฟ้องอุทธรณ์ โจทก์ร่วมต้องเสียค่าธรรมเนียมดังคดีแพ่ง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 254 (คำพิพากษาฎีกาที่ 770/2499) ปัญหาว่า ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 253 ที่แก้ไขใหม่ มีผลบังคับกับการที่โจทก์ร่วมอุทธรณ์โดยลำพัง โดยมีคำเรียกร้องให้จำเลยคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินติดมากับฟ้องอุทธรณ์ จะได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลอุทธรณ์หรือไม่ ซึ่งในประเด็นดังกล่าว ศาลยุติธรรม เห็นว่า ตามมาตรา 253 ที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดว่า “หรือมีคำขอของผู้เสียหายขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน” ไม่ได้เจาะจงว่าจะต้องยื่นคำร้องตามมาตรา 44/1 อย่างเดียว ดังนั้น ถ้ามีกรณีที่โจทก์ร่วมซึ่งเป็นผู้เสียหายยื่นอุทธรณ์ และมีคำขอท้าย

ห้ามมิให้อุทธรณ์หรือฎีกาคำสั่งของศาลตามวรรคสอง”

อุทธรณ์ขอให้จำเลยคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกฟ้องไป กรณีนี้เป็นไปตามกรอบของมาตรา 253 ซึ่งขอให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินทำอุทธรณ์ของโจทก์ร่วม ก็เป็นขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอย่างหนึ่ง จึงได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมไปด้วย ซึ่งจะแตกต่างจากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่เคยมีมาในอดีต⁴⁵ แต่อย่างไรก็ตาม ประเด็นดังกล่าวนี้ยังไม่มีการวินิจฉัยของศาลฎีกาออกมา ซึ่งคงต้องรอดูความชัดเจนของการบังคับใช้กฎหมายนี้ต่อไป แต่โดยความเห็นของผู้เขียนนั้นมีความเห็นตรงกับความเห็นของศาลยุติธรรม ว่ากรณีที่โจทก์ร่วมซึ่งเป็นผู้เสียหายยื่นอุทธรณ์ และมีคำขอทำอุทธรณ์ขอให้จำเลยคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกฟ้องนั้น ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล เนื่องจากเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้กำหนดขึ้นมาเพื่อดูแลแก้ปัญหาการใช้สิทธิเรียกร้องให้ผู้เสียหายในคดีอาญาได้รับการเยียวยาความเสียหายจากผู้กระทำความผิด การได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมในการสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนย่อมเป็นการดูแลคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาเพิ่มมากขึ้น

3.5 ข้อดีของการใช้สิทธิเรียกร้องตามประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1

บทบัญญัติว่าด้วยการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญานี้มีการใช้มานานนับตั้งแต่มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.2478 เป็นต้นมา โดยมีได้มีการแก้ไขบทบัญญัติในส่วนนี้แต่อย่างใด ซึ่งเดิมทีนั้นมีข้อจำกัดในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหายในคดีอาญา มีปัญหาหลายประการที่ทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับความเป็นธรรม จนกระทั่งในปี พ.ศ.2548 ได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 24) พ.ศ.2548 ซึ่งได้กำหนดให้สิทธิผู้เสียหายในคดีอาญาสามารถยื่นคำร้องขอให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเข้ามาในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ เพื่อให้ศาลทำการพิจารณาตัดสินในประเด็นค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหายได้ในคดีอาญาต่อเนื่องกันไป นอกจากนี้ที่มีข้อสังเกตบางประการดังได้กล่าวไว้ในเบื้องต้นแล้วนั้น โดยหลักการและเนื้อหาของกฎหมายดังกล่าว ผู้เขียนยังเห็นว่า มีความเป็นธรรมและคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญามากขึ้น ซึ่งในหัวข้อต่อไปนี้จะผู้เขียนจะได้ทำการวิเคราะห์ถึงข้อดีของการใช้สิทธิเรียกร้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 ในประเด็นที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

⁴⁵ ชาญณรงค์ ปราณจิตรดีและกมล คำเพ็ญ, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 4, น. 112.

1) ให้ผู้เสียหายมีทางเลือกเพิ่มมากขึ้น

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 ผู้เสียหายสามารถเข้ามาในคดีอาญาที่อัยการยื่นฟ้องต่อศาลเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายทางแพ่งได้ โดยไม่ต้องไปยื่นฟ้องเป็นคดีแพ่งต่างหาก ซึ่งถือเป็นทางเลือกใหม่เพิ่มขึ้นอีกทางเลือกหนึ่งซึ่งจะมีความแตกต่างในเรื่องของภาระค่าใช้จ่าย วิธีการดำเนินการ และผลของการยื่นฟ้องเรียกค่าเสียหาย แต่จะอย่างไรก็ตาม ผู้เสียหายจะไปฟ้องเองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 40 เดิมก็ได้ ทำให้ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเลือกว่า จะดำเนินคดีทางแพ่งเอง หรือจะร้องขอเข้ามาในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ก็ได้

2) ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมในการยื่นฟ้องคดีต่อศาล

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 253 กำหนดให้การยื่นคำขอของผู้เสียหายที่ขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนมิให้เรียกค่าธรรมเนียม ดังนั้นผู้เสียหายจึงสามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำความผิดได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ จึงนับได้ว่าเป็นการช่วยผู้เสียหายที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหายให้เป็นไปโดยสะดวก เพราะเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีของผู้เสียหายลงไป

3) สามารถเรียกร้องค่าเสียหายทางละเมิดในคดีอาญาได้ทุกฐานความผิด

สำหรับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 ในกรณีที่อัยการจะเรียกค่าเสียหายแทนผู้เสียหาย อัยการสามารถเรียกค่าเสียหายได้เฉพาะ ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความผิด 9 ฐานความผิดเท่านั้น ได้แก่ ความผิดในคดีลักทรัพย์ รั้วราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กบฏชิงทรัพย์ ฆาตกรรม ฆาตกรรมโดยประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ เสรีภาพ ร่างกาย ชื่อเสียง หรือสิทธิในทางทรัพย์สิน ซึ่งจะต้องก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนตามหลักกฎหมายแพ่งในเรื่องละเมิด

4) มีการคุ้มครองสิทธิในการดำเนินคดีของผู้เสียหาย

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/2 ได้บัญญัติให้ในกรณีที่ผู้เสียหายยากจนไม่สามารถจัดหาทนายความได้เอง ให้ศาลมีอำนาจจัดตั้งทนายความให้แก่ผู้นั้น ซึ่งสามารถช่วยแบ่งเบาภาระในการดำเนินคดีของผู้เสียหายได้ในระดับหนึ่ง และทนายความที่ศาลแต่งตั้งนี้ ถือได้ว่าเป็นการให้สิทธิแก่ผู้เสียหายที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐด้านทนายความใน

คดีแพ่ง ดังที่เคยได้รับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ.2540) มาตรา 241 วรรคสอง และปัจจุบันเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 40 (3) (5) (8) ที่บัญญัติรับรองสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรม และได้รับการคุ้มครองและความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ และในคดีแพ่ง บุคคลมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างเหมาะสมจากรัฐ⁴⁶

5) ให้สามารถยื่นฟ้องศาลที่ฟ้องคดีอาญา

การให้ยื่นคำร้องขอให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเข้ามาในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ เพื่อให้ศาลทำการพิจารณาตัดสินในประเด็นค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหายได้ในคดีอาญา เท่ากับเป็นการยื่นฟ้องคดีส่วนแพ่งในศาลที่มีการพิจารณาคดีอาญา

6) การร่างคำร้องไม่เคร่งครัด

เนื่องจากกรณีดังกล่าวเป็นการยื่นคำร้องเข้ามาในคดีอาญา ดังนั้น ในการร่างคำร้อง จึงไม่ค่อยเคร่งครัดเหมือนการยื่นคำฟ้องในคดีแพ่ง กล่าวคือ หากเขียนคำร้องไม่ชัดเจน จำเลยไม่เข้าใจ ข้อกล่าวหา ก็ไม่ถึงขนาดทำให้คำร้องดังกล่าวเป็นคำฟ้องเคลือบคลุมแต่อย่างใด ทั้งนี้ยังกำหนดว่าถ้าศาลเห็นว่าเนื้อหาในคำร้องไม่ครบถ้วน ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ร้องสามารถแก้ไขคำร้องนั้นให้ชัดเจนได้ (มาตรา44/1(2)) อันเป็นการผ่อนคลายความเคร่งครัดของหลักกฎหมาย เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เสียหายในการเรียกค่าสินไหมทดแทน

7) ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายในคดีอาญาสามารถเข้ามาในคดีได้

ตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 4 มาตรา 5 และมาตรา 6 กำหนดให้บุคคลบางคนมีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายในคดีอาญาได้ และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 ก็ให้ถือว่า ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายในคดีอาญาเป็นผู้เสียหายที่มีอำนาจร้องขอเข้ามาในคดีอาญาเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ด้วย

8) มีส่วนช่วยในการช่วยลดภาระของรัฐ

หากผู้เสียหายได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำความผิด จะช่วยลดภาระของรัฐในการจ่ายค่าตอบแทนตามกฎหมายว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหาย⁴⁷

9) การกำหนดค่าสินไหมทดแทนจะมีความถูกต้องครบถ้วนยิ่งขึ้น

⁴⁶ ณรงค์ ใจหาญ, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 5, น. 170.

⁴⁷ เมธี ศรีอนุสรณ์, "สัมภาษณ์พิเศษ วิ.อาญาฉบับใหม่ ผู้เสียหาย : เรียกค่าเสียหาย โดยไม่ต้องฟ้อง," วารสารข่าวกฎหมายใหม่, น.11 (กุมภาพันธ์ 2549).

ไม่ต้องมีการดำเนินคดีเรื่องเดียวกันถึงสองครั้งและองค์คณะผู้พิพากษาที่พิพากษาคดีส่วนแพ่งกับคดีอาญาเป็นชุดเดียวกัน การกำหนดค่าสินไหมทดแทนจะมีความถูกต้องครบถ้วนยิ่งขึ้น เพราะองค์คณะผู้พิพากษาที่กำหนดค่าสินไหมทดแทนนั้นได้สืบพยานเกี่ยวกับพฤติการณ์ในการกระทำความผิดมาด้วยตนเอง⁴⁸

10) ผู้เสียหายไม่ต้องดำเนินการพิสูจน์เรื่องความรับผิดทางอาญา

ผู้เสียหายไม่ต้องนำสืบในเรื่องการกระทำละเมิดเพราะในคดีของพนักงานอัยการซึ่งฟ้องเป็นคดีอาญานั้น พนักงานอัยการเป็นผู้นำสืบในเรื่องความรับผิดของจำเลย ส่วนผู้เสียหายจะเป็นผู้นำสืบในเรื่องค่าเสียหายที่สามารถเรียกได้ในทางแพ่ง และเมื่อพนักงานอัยการได้นำสืบว่าจำเลยผิดต่อกฎหมายอาญาแล้ว ผู้เสียหายมีสิทธินำสืบค่าเสียหายที่ตนได้รับตามที่ศาลอนุญาต⁴⁹.

11) ส่งผลให้กระบวนการบังคับคดีเป็นไปโดยรวดเร็วยิ่งขึ้น

เนื่องจากคำพิพากษาของศาลอาญาที่ให้จำเลยใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย ทำให้ผู้เสียหายเป็นเจ้าของหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อขอหมายบังคับคดีต่อไป (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 50) ซึ่งทำให้กระบวนการในการดำเนินคดีแพ่งที่ผู้เสียหายจะต้องดำเนินการโดยตนเองนั้น สามารถนำมาตรการนี้มาดำเนินการได้รวดเร็วกว่ามาก⁵⁰

3.6 ข้อเสียของการใช้สิทธิเรียกร้องตามประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1

แม้ว่ามาตรา 44/1 จะมีความเป็นธรรมและคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญามากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ยังปรากฏข้อบกพร่องอยู่หลายประการ กล่าวคือ หากมองในภาพรวมแล้ว น่าจะเป็นผลโดยตรงมาจากการที่บทบัญญัติของกฎหมายนั้นยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ยังไม่ครอบคลุมเพียงพอ จึงอาจทำให้การบังคับใช้กฎหมายนั้นไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าประสงค์ที่ต้องการ ซึ่งในหัวข้อนี้ ผู้เขียนจะชี้ให้เห็นถึงข้อเสียต่าง ๆ ที่ทำให้ผลของการร่าง มาตรา 44/1 นั้น อาจไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของผู้ร่างก็เป็นได้ ดังต่อไปนี้

⁴⁸ เฟิงอ๋าง, น.11.

⁴⁹ ณรงค์ ใจหาญ, อ่างแล้ว เริงอรรถที่ 5, น. 168.

⁵⁰ เฟิงอ๋าง, น.169.

1) ตัวบทไม่ชัดเจนว่าสามารถเรียกค่าเสียหายในทางละเมิดได้ครบถ้วน

หากพิจารณาตามหลักการและเหตุผลที่ต้องการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายทางละเมิดอย่างครบถ้วน จะเห็นได้ว่า ผู้เสียหายที่ยื่นคำร้องเข้ามาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 สามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนได้เต็มความผิดทางละเมิดของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพราะหากดูตัวบทของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ซึ่งบัญญัติถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ โดยละเมิดต่อกฎหมาย ก่อให้เกิดความเสียหาย แก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน และสิทธิต่าง ๆ ในขณะที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 ความเสียหายที่กำหนดไว้เป็นความเสียหายในกรณีที่ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทน เพราะเหตุได้รับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ เสรีภาพในร่างกาย ชื่อเสียง และทรัพย์สิน อันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลย ปัญหาคือตามตัวบทของ มาตรา 44/1 มิได้บัญญัติชัดเจนถึงความเสียหายอันเกิดแก่อนามัย และสิทธิอื่น ๆ ซึ่งหมายความว่าถ้ามีความเสียหายเกิดขึ้นแก่อนามัย ผู้เสียหายจะสามารถยื่นคำร้องเข้ามาในคดีอาญาเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนได้หรือไม่ และหากมีความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง และทรัพย์สินรวมอยู่ด้วย เมื่อผู้เสียหายร้องขอเข้ามาในคดีอาญา จะสามารถเรียกค่าเสียหายในส่วนซึ่งเกิดแก่อนามัยได้ด้วยหรือไม่

2) หากว่าเรียกค่าเสียหายได้ไม่ครบจำนวนความเสียหายที่อาจเรียกร้องได้แล้ว จะไม่สามารถยื่นฟ้องเรียกค่าเสียหายในส่วนที่ยังขาดเพิ่มใหม่ได้อีก เพราะจะเป็นฟ้องซ้อน หรือฟ้องซ้ำ

กรณีนี้เป็นผลเนื่องมาจากตัวบทของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 บัญญัติว่า ให้ถือคำร้องเป็นคำฟ้องตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งหมายความว่าคำร้องของผู้เสียหายเป็นคำฟ้องทางแพ่ง ดังนั้น การที่ผู้เสียหายยื่นคำร้องเข้ามาในคดีอาญาเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทน จึงเสมือนกับว่าผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องเป็นคดีแพ่งแล้ว หากว่าเรียกค่าเสียหายได้ไม่ครบจำนวนความเสียหายที่อาจเรียกร้องได้แล้ว จะไม่สามารถยื่นฟ้องเรียกค่าเสียหายในส่วนที่ยังขาดเพิ่มใหม่ได้อีก เพราะจะเป็นฟ้องซ้อน หรือฟ้องซ้ำ ซึ่งจะต่างกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 ในกรณีที่อัยการเรียกทรัพย์สินคืนหรือขอให้ใช้ราคาแทน หากมีความเสียหายอย่างอื่นนอกเหนือจากที่เรียกได้ตาม มาตรา 43 แล้ว หากผู้เสียหายมิได้ยื่นคำร้องเข้ามาเป็นโจทก์ร่วมกับอัยการผู้เสียหายยังสามารถไปยื่นฟ้องเรียกค่าเสียหายทางแพ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 40 ได้อีก เพราะการเรียกค่าเสียหายในคดีอาญาก็เป็นส่วนหนึ่งของคดีอาญา จึงเท่ากับยังมีได้มีการยื่นฟ้องทางแพ่ง หากผู้เสียหายไปยื่นฟ้องส่วนที่ยังขาดเพิ่มเติม ก็ไม่ทำให้การยื่นฟ้องของผู้เสียหายต้องเป็นฟ้อง

ชั่น หรือฟ้องซ้ำ ต้องห้ามแต่อย่างใดไม่ จากเหตุผลดังกล่าวแสดงว่า ในกรณีที่มีความเสียหายแก่
อนามัย หรือสิทธิอื่น ๆ รวมอยู่ด้วยหากผู้เสียหายร้องขอเข้ามาในคดีอาญาของอัยการตามมาตรา
44/1 แล้ว หากไม่สามารถเรียกค่าเสียหายแก่อนามัยหรือสิทธิอื่น ๆ ได้ ผู้เสียหายจะไปยื่นฟ้องเป็น
คดีส่วนแพ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 40 เพื่อเรียกค่าเสียหายแก่
อนามัย และสิทธิอื่น ๆ เพิ่มเติมไม่ได้แล้ว จะเป็นฟ้องซ้อนหรือฟ้องซ้ำทันที นอกจากนี้จะไม่ยื่นคำร้อง
เข้ามาตามมาตรา 44/1 แต่ต้องไปยื่นฟ้องตามมาตรา 40 มาตั้งแต่ต้น ซึ่งหากเป็นเช่นนี้ผู้เสียหาย
ก็ต้องมีค่าใช้จ่ายเรื่องค่าธรรมเนียมขึ้นศาลเพิ่มขึ้นจึงอาจสร้างความเดือดร้อนให้ผู้เสียหายได้

3) ผู้เสียหายไม่สามารถยื่นคำร้องเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนกับบุคคลอื่นผู้ต้องรับผิดชอบ
ตามกฎหมายร่วมกับผู้กระทำผิดด้วยได้

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 มิได้ระบุให้ผู้เสียหาย
สามารถยื่นคำร้องเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนกับบุคคลอื่นผู้ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายร่วมกับผู้
ผู้กระทำผิดด้วยได้ และไม่สามารถอาศัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15
ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 57 ให้หมายเรียกบุคคลซึ่งตนอาจฟ้อง
เข้ามาในคดีด้วยได้ ดังนั้น ในกรณีที่นายจ้างต้องรับผิดชอบร่วมกับลูกจ้าง หรือกรณีตัวการต้องรับผิดชอบ
ร่วมกับตัวแทน หรือกรณีบิดามารดาต้องร่วมรับผิดชอบกับบุตรผู้เยาว์ หรือผู้ปกครองต้องร่วมรับผิดชอบ
ผู้เยาว์ซึ่งอยู่ในความดูแล หรือผู้อนุบาลต้องร่วมรับผิดชอบกับผู้วิกลจริตต่าง ๆ หากผู้เสียหายจะฟ้อง
บุคคลดังกล่าว ต้องแยกไปฟ้องเป็นคดีต่างหาก ซึ่งอาจจะทำให้มีปัญหาในเรื่องของความซ้ำซ้อน
ในการเรียกค่าสินไหมทดแทนได้รวมถึงความมีผลใช้บังคับในการใช้สิทธิยื่นคำร้องตามบทบัญญัติ
ของมาตรา 44/1 ได้

4) ระยะเวลาการยื่นคำร้องมีจำกัด

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 กำหนดผู้เสียหายต้องยื่น
คำร้องเข้ามาก่อนเริ่มสืบพยาน หรือในกรณีไม่มีการสืบพยานต้องยื่นคำร้องเข้ามาก่อนศาลวินิจฉัย
ชี้ขาดคดี ซึ่งจะเห็นได้ว่าหากผู้เสียหายเข้ามาไม่ทันก็ไม่มีสิทธิร้องขอเข้ามา ต้องไปดำเนินการยื่น
ฟ้องเองตามมาตรา 40 เหมือนเดิม ก็เสมือนกับว่าบทบัญญัติดังกล่าว ไม่สามารถเยียวยา
ผู้เสียหายได้ตามเจตนารมณ์

5) คดีอาญาระงับถือว่าคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาระงับไปด้วย

ในกรณีที่คดีอาญาระงับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39
ส่งผลให้คดีอาญานั้นยุติ ย่อมทำให้ในส่วนของผู้เสียหายที่ยื่นคำร้องเข้ามาเรียกค่าสินไหมทดแทน
ในคดีแพ่งย่อมยุติตามไปด้วย เพราะว่าไม่มีคดีอาญาของพนักงานอัยการอยู่ เพื่อเป็นฐานในการ

ดำเนินคดีแพ่ง ศาลจึงต้องจำหน่ายคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาออกจากสารบบความ เท่ากับว่า ผู้เสียหายจะต้องไปดำเนินการยื่นฟ้องทางแพ่ง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 40 เอง ซึ่งจะต่างกับกรณีอัยการดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 หากศาลมีข้อสงสัยว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดจริงหรือไม่ แล้วพิพากษายกฟ้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย จนคดีระงับไปในที่สุด ในกรณีดังกล่าว หากอัยการได้เรียกทรัพย์สินหรือให้ผู้ต้องหาใช้ราคาแทนผู้เสียหาย อัยการยังต้องดำเนินการเรียกทรัพย์สินหรือให้ผู้ต้องหาใช้ราคาเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหายต่อไป เพราะผู้เสียหายมิได้เข้ามาเป็นโจทก์ด้วย

6) กรณีอัยการไม่อุทธรณ์คดีต่อ หรือว่าคดีต้องห้ามอุทธรณ์แล้ว ผู้เสียหายจะไม่สามารถยื่นอุทธรณ์เพื่อคัดค้านคำพิพากษาในคดีส่วนอาญาได้ เพราะมิได้เข้ามาเป็นโจทก์ในคดีอาญาร่วมกับอัยการ

ปัญหาดังกล่าวเป็นกรณีที่ อัยการซึ่งยื่นฟ้องคดีอาญาในขณะที่ผู้เสียหายยื่นคำร้องขอ บังคับให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 44/1 โดยมีได้ยื่นคำร้องขอเข้ามาเป็นโจทก์ร่วมในคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 30 ด้วย เท่ากับอัยการเป็นโจทก์ในคดีอาญาเพียงผู้เดียว หากศาลที่พิจารณาคดีส่วนอาญามีคำพิพากษายกฟ้องเฉพาะข้อเท็จจริงข้อใดข้อหนึ่ง แล้วอัยการไม่อุทธรณ์คดีต่อ หรือว่าคดีต้องห้ามอุทธรณ์แล้ว ย่อมทำให้ข้อเท็จจริงในส่วนนั้นเป็นที่ยุติ หากผลของคดีดังกล่าวอาจไม่เป็นไปตามที่ผู้เสียหายคาดหวังหรือต้องการแล้ว เมื่อผู้เสียหายมิได้เข้ามาเป็นโจทก์ในคดีอาญาร่วมกับอัยการ ผู้เสียหายจึงไม่สามารถยื่นอุทธรณ์เพื่อคัดค้านคำพิพากษาในส่วนคดีอาญาได้ ย่อมส่งผลให้คดีอาญาดังกล่าวเป็นที่ยุติ และเป็นผลให้การรับฟังข้อเท็จจริงในคดีส่วนแพ่งต้องยุติตามไปด้วย เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 46 บัญญัติให้ในการพิพากษาคดีส่วนแพ่ง ศาลจำต้องถือข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาที่ปรากฏในคดีอาญา เมื่อคำพิพากษาในคดีส่วนอาญาศาลยกฟ้อง โดยฟังข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติ เช่นว่า ผู้ต้องหาไม่ผิด คดีส่วนแพ่งจึงต้องฟังข้อเท็จจริงว่าผู้ต้องหาไม่ผิดเช่นกัน ทั้งที่ตามความเป็นจริงแล้วถ้าผู้เสียหายได้เข้าเป็นโจทก์ร่วมในคดีอาญา อาจยื่นอุทธรณ์คดีอาญาและพิสูจน์ได้ว่าผู้ต้องหา มีความผิดจริง แต่ว่าการยื่นคำร้องขอเข้ามาในคดีอาญาของผู้เสียหายตามมาตรา 44/1 ดังกล่าว มิได้ถือว่าเป็นการยื่นคำร้องขอเข้ามาเป็นโจทก์ในคดีอาญาด้วย

สำหรับข้อดีและข้อเสียดังกล่าวข้างต้น เป็นภาพรวมในมิติต่างๆ ซึ่งเป็นผลอันเนื่องมาจากแนวทางในการร่างกฎหมาย เพื่อต้องการแก้ไขปัญหาทั้งทางข้อกฎหมายและทางปฏิบัติที่มีอยู่ก่อนหน้านั้นให้เกิดความเป็นธรรมกับผู้เสียหายมากขึ้น แต่เมื่อนำมาใช้บังคับจริงแล้ว

ก็ยังไม่อาจบรรลุผล ซึ่งข้อเสียที่ผู้เขียนกล่าวถึงข้างต้นนั้น ล้วนแต่เป็นประเด็นปัญหาที่จะต้องนำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป